

## Homenatge als narradors i traductors

Walter Benjamin, al seu assaig *El narrador*, descriu la pèrdua de capacitat de narrar com una pèrdua irreparable de memòria: "Cada matí ens assabenta de les novetats de l'esfera terrestre. Però en canvi som pobres d'històries memorables." Pobres de memòries col·lectives. Benjamin situa la revelació de la crisi arran del retorn de la primera guerra mundial –el retorn de les trinxeres– on "una generació que havia anat a escola en tramvies de cavalls es va trobar a cel obert en un paisatge on tot s'havia transformat excepte els núvols, i sota d'ells, en un camp de força de corrents destructius i explosions, el cos humà diminut i fràgil." Llavors el procés viscut va resultar evident: "¿No s'havia remarcat en acabar la guerra que la gent tornava emmudida del camp de batalla, no pas més rica, sinó més pobra en experiència comunicable?"

Ja que la crisi de la narració ha estat descrita com una crisi de la possibilitat de compartir experiències, el repte ètic que ens plantegen les guerres i els grans crims del segle XX sembla, d'entrada, insuperable. Perquè la implicació ètica no depèn de la matèria del relat, sinó de la possibilitat de compartir-lo. Aquests i d'altres debats s'han plantejat amb força en els diversos desafiaments que planteja la memòria col·lectiva de la guerra civil espanyola, els crims del franquisme i àdhuc l'amnèsia col·lectiva d'aquests crims que acompanyà la transició a la democràcia. El monogràfic del número de *Transfer* que el lector té a les mans tracta, des de punts de vista diversos, dels vaivéns de la història i la memòria en un país que ha hagut d'esperar que passessin trenta anys de la mort del dictador per començar a obrir les fosses comunes dels crims que va cometre.

Com construir una memòria davant l'absència de rastres dels crims? Com fer visible la història personal quan els referents per narrar-la han estat esborrats dels relats col·lectius? Són preguntes que han interpel·lat molts artistes i escriptors catalans durant les darreres dècades. El 13 de març del 2008 s'inaugura a Berlin una exposició antològica de l'obra d'un artista plàstic pioner en aquest terreny, Francesc Abad, que ha articulat un recorregut per la seva producció de quatre dècades segons les tesis de la filosofia de la història de Walter Benjamin. «Un dels objectius principals de l'art ha estat des de sempre generar demandes que encara no està en condicions de satisfer». Aquesta afirmació de Benjamin és apropiada a l'obra de Francesc Abad, que se'ns apareix com una singularitat dins el camp artístic català i espanyol perquè hi suscita preguntes noves. La seva investigació estètica crea un art de la memòria de les víctimes de la repressió franquista.

L'any 2007 ha vist com l'obra dels millors narradors que havien donat cos al relat de la guerra civil i als crims del franquisme eren traduïdes i llegides amb atenció per la crítica més exigent, tant dels clàssics del segle XX (amb la traducció de *Quanta, quanta guerra* de Mercè Rodoreda a l'alemany o d'*Incerta Glòria* de Joan Sales al francès) com dels escriptors d'avui (amb els impressionants èxits de crítica i de vendes a Alemanya de *Pedra de Tartera* de Maria Barbal i *Les veus del Pamano* de Jaume Cabré). El 2007

també ha estat l'any de l'edició de l'extraordinari llibre *Carrers de Frontera*. En aquest volum de gairebé cinc-centes pàgines, un centenar d'especialistes recorren dos segles de relacions entre les lletres catalanes i alemanyes. Ja que les tradicions literàries es troben estretament vinculades les unes a les altres, els textos dels autors catalans no poden entendre's sense pensar-los en un context general que vincula, per exemple, Maragall amb Goethe, Riba amb Hölderlin, Vinyoli amb Rilke i Ferrater amb Kafka. Són clàssics de la poesia catalana que també ho són de l'art de la traducció.

Seguint la seva estela, la presència de la cultura catalana com a convidada d'honor a la fira de Frankfurt 2007 va ser una festa de la traducció. El millor relat de la presència catalana a Alemanya és l'encadenament dels títols de les versions de literatura catalana a l'alemany del 2007: el *Llibre de les meravelles* de Ramon Llull, els tres volums del *Tirant lo Blanc*, o els tres de la poesia completa de Salvador Espriu, *Solitud* de Víctor Català, *El quadern Gris* de Josep Pla,...; o els *100 contes* de Quim Monzó, *Pandora al Congo* d'Albert Sánchez-Piñol, les antologies de la poesia de Pere Gimferrer i Joan Margarit... Fins a cinquanta-tres títols. Molts alemanys han descobert una literatura europea que potser molts desconeixien, però el més important és que no l'han descoberta només a les notícies o als debats de la premsa, sinó que ho han fet com a lectors. Una vegada més, *Transfer* només pot obrir les seves pàgines fent l'elogi de la tasca del traductor.

**Carles Torner**